

آشنایی با شهرستان چاراویماق

شهرستان چارویماق

د فرسنگ د جغداد مقال واره چارویماق چین تو نیمی بره شتم می خورد:

آوا:

د

نوع لغت:

لخ

نیشیښ:

شرح:

از بلوکات ولایت، شترودارای ۲۰۶ قریه و ۴۰۶ فرسخ مساحت آن است. مرکز آن سیریک حدشالی بلوک، شترود شرقی شمال اوچ تپه جنوبی ولایت ایشار و غربی کرمرود میاشد. (جغرافیای سیاسی کیهان).

شهرستان چارویماق در شمال غرب فلات ایران و در جنوب استان آذربایجان شرقی قرار دارد. شهرستان میانه حدود شرقی، شهرستانهای هشتروود و مراغه حدود شمالی و غربی و استانهای آذربایجان غربی و زنجان حد جنوبی شهرستان را می پوشانند. مساحت این شهرستان ۲۹۴۴/۵۴۵ کیلومتر مربع می باشد. این قسمت از خاک آذربایجان دارای حوزه های توپوگرافی مشخص نیز می باشد به وسیله ارتفاعات طبیعی مشخص از اطراف خود متنوع می گردد به طوری که از طرف جنوب ارتفاعات سلیمان شاه، گلی و قرخ بلاع آن را از استان آذربایجان غربی جدا می کند از طرف شرق ارتفاعات مولی و کوه های محلی دیگر آن را از استان زنجان جدا می کند و از شمال ارتفاعات تپه عین و آغ داغ در حد فاصل این منطقه از هشتروود قرار گرفته است.

چاراویماق مرکب از دو کلمه (چهار فارسی + اویماق ترکی) است که اویماق به معنی ایل و طایفه می‌باشد و احتمالاً نامگذاری منطقه به این نام به دلیل زندگی چهار ایل و قبیله در این منطقه در زمانهای گذشته است . بعضی‌ها هم چاراویماق را به معنی چهار نوع آب و هوا می‌دانند . همچنین بنا به روایتی نام منطقه چاراویماق بوده که چاو به مرور زمان به چار تغییر یافته است و چاو به معنی پول بوده و کلمه ترکی اویماق به معنی کندن و یا ضرب بوده یعنی محل ضرب سکه و پول .

در سرشماری نفوس ، مسکن ۱۳۸۵ ، جمعیت چاراویماق ۳۴۶۶۵ نفر بوده که از این میان ۲۹۷۷۳ نفر (۸۵/۸۹٪) روستانشین و ۴۸۹۲ نفر (۱۴/۱۱٪) شهرنشین بوده‌اند . در ۱۳۲۳ شمسی چاراویماق با ۲۵۲ آبادی یکی از دهستانهای شهرستان هشتروند ضبط شده است . در ۱۳۵۵ شمسی ، چاراویماق با سه دهستان قوری چای ، چاراویماق شمالی و چاراویماق جنوبی به عنوان بخش آمده است . در مهر ۱۳۷۹ شمسی شهرستان چاراویماق (به مرکزیت شهر قره‌آغاج) با دو بخش و هفت دهستان تشکیل شد و در تقسیمات ۱۳۸۴ شمسی ، دهستان چاراویماق شمالی از آن جدا و ضمیمه شهرستان هشتروند گردید .

چاراویماق مشتمل بر دو بخش مرکزی و شادیان و یک شهر به نام قره‌آغاج که مرکز آن محسوب می‌شود ، قره‌آغاج ، مرکز شهرستان چاراویماق در ارتفاع ۱۹۲۰ متری و در ۵۶ کیلومتری شهرستان هشتروند واقع است . کوه داش بلاغی در جنوب شرقی آن قرار دارد . این شهر قدمت چندانی ندارد و به نام رودی که در نزدیکی آن جاری است ، قره‌آغاج نامیده می‌شود در دوره پهلوی دوم مرکز بخشی به همین نام بود توسعه محلات آن از دهه ۱۳۵۰ شمسی به بعد آغاز شد . در فروردین ۱۳۷۳ ، قره‌آغاج به شهر تبدیل شد . دوشنبه بازار قره‌آغاج مورد توجه است و شهر از سمت مشرق در حال گسترش است . (شکل ۱.۱.۱ نمایی از بازار قره‌آغاج)

شکل ۱.۱.۱

ایل شاهسون در دهستان چاراویماق جنوب شرقی ییلاق و قشلاق و در دهستانهای چاراویماق شرقی و ورقه قشلاق می‌کنند . ایل قره‌داغ در دهستان چاراویماق جنوب‌غربی ییلاق و در دهستان چاراویماق مرکزی قشلاق می‌کنند . طوایف مستقل کورانلو یا گورکانلو در چاراویماق جنوب‌شرقی و حیدرلو در چاراویماق جنوب‌غربی ییلاق و حاج علیلو در چاراویماق مرکزی قشلاق دارند . طایغهای به نام موصلی (موصلی) که شیعه‌اند و زبانی مختلط از ترکی ، فارسی و کردی دارند ، در این شهرستان به سر می‌برند (اهالی روستای گویچه قلعه) .

اهالی چاراویماق به کشاورزی ، باغداری ، کار در معدن ، زنبور داری ، مرغداری و دامداری اشتغال دارند . از صنایع دستی آن فرش با طرح گل ابریشم که صادر می‌شود ، قالیچه‌های بادوام (برای مصارف محلی) ، جاجیم و گلیم است .

محصولات عمده چاراویماق ، گندم و جو ، بنشن ، علوفه است . فراورده‌های لبنی ، عسل ، گندم ، بنشن ، دانه‌های روغنی ، انواع صیفی ، پوست ، فرش و خاک صنعتی کائولین از صادرات آن است .

آب و هوا و میزان بارندگی :

این منطقه بر اساس تقسیم‌بندی کوپن با اقلیم C منطبق می‌باشد . سردترین ماههای سال در این منطقه آذر ، دی و بهمن می‌باشد ، ولی سرد و گرم شدن هوا در طول سال از آهنگ خاصی برخوردار نیست و به ویژه از نظر زمانی متفاوت می‌باشد . صرف‌نظر از موقعیت طبیعی خاص این منطقه و عوامل

توپوگرافی و عرض جغرافیای و پوشش گیاهی عوامل دیگری که به شدت آب و هوای این منطقه را تحت تاثیر قرار می‌دهند نفوذ زبانه‌های پرفشار دریای مدیترانه است که معمولاً در مسیر جریان حرکت خود از غرب به شرق و با عبور از مناطق پست قسمت شمالی زاگرس این منطقه را تحت تاثیر قرار می‌دهد و موجب بارندگی به شکل برف و باران و تگرگ در این منطقه می‌گردد. اکثر بارندگی‌های این منطقه در اثر نفوذ بادهایی که از جنوب غربی به طرف منطقه می‌وزد و در منطقه به نام آغیل معروف است محقق می‌شود که این بادهای در طول ۸ ماه از سال منطقه را تحت تاثیر قرار می‌دهند. اما عامل دیگر بارندگی در منطقه به ویژه در فصل بهار ادامه بادهای نفوذی از طرف شمال کشور به منطقه می‌باشد که در منطقه به نام مه‌یل معروف است و در اواسط بهار منطقه را از ریزش‌های خود بهره‌مند می‌سازد. میزان بارندگی با در نظر گرفتن همه عوامل که در بارندگی موثرند نسبتاً کم بوده و این منطقه از نظر بارندگی در ردیف متوسط ایران به شمار می‌رود.

در کل اقلیم نیمه خشک سرد و اقلیم ارتفاعات فوقانی در تقسیم بندی آمبرژه اقلیم حاکم بر منطقه به شمار می‌رود که میانگین درجه حرارت سالیانه در منطقه ۱۵ درجه سانتیگراد و معدل حداقل سردترین و گرمترین ماه سال ۱۰- تا ۱۸+ درجه سانتیگراد و رطوبت ۲۵ الی ۱۸۰ و متوسط دمای سالانه ۶ الی ۱۱ درجه سانتیگراد و تعداد روزهای یخبندان ۱۲۶ الی ۱۸۰ روز در سال است. (شکل ۲.۱.۱ وضعیت جوی در شهر قره‌آغاج و جاده مراغه - قره‌آغاج)

شکل ۲.۱.۱

معادن

وجود معادن بسیار غنی و شناسایی بیش از ۲۱ نوع ماده معدنی شامل ۷۰ معدن از قبیل انواع معادن گچ، نمک، سنگهای ساختمانی و تزئینی، سیمان سفید، منگنز، سیلیس، فلدسپات، تالک، کائولین، خاک چینی، میکا، مس، روی، سرب، آهن، نقره، آهک، آذیست، ذغال سنگ (کک)، کواتزیت، ذخایر فلزی و منابع خاک رس و ... که این مواد معدنی به وفور و با ذخیره بیار بالا در شهرستان وجود دارند. (۳.۱.۳. نمایی از مواد معدنی موجود در منطقه)

شکل ۳.۱.۱

جاذبه‌های گردشگری شهرستان

الف) چشمه اسرارآمیز پیرسقا

این چشمه در دامنه کوهی موسوم به پیرسقا واقع در ۴۰ کیلومتری شهر قره‌آغاج و ارتفاع ۲۲۰۰ متری از سطح دریاهای آزاد در موقعیت طول و عرض جغرافیایی ۴۶ درجه و ۵۷ دقیقه و ۳۶ درجه و ۵۲ دقیقه چشمه شگفت انگیز و اسرارآمیز پیرسقا واقع گردیده است که در هر شبانه روز به طور متوسط چهارمترتبه با قدرت شش لیتر در ثانیه جاری و پس از یک ساعت جریان آب بکلی قطع می‌شود و از این چشمه هنگام جاری شدن آب صدایی شبیه به صدای هواپیما به گوش می‌رسد.

تاکنون نظریه قابل قبول و قاطعی درباره این چشمه اسرارآمیز ابراز نگردیده است. عده‌ای براین عقیده‌اند که شاید گازهای در داخل کوه موجود باشد و موقعی که آب به حد کافی در گودال جمع شده به وسیله گازهای مزبور به بیرون رانده می‌شود که این عقیده بر مبنای علمی محکمی استوار نیست و نمی‌تواند حس کنجکاوی بینندگان را ارضا کند. آب این چشمه گوارا و قابل شرب است و مناظر اطراف چشمه بسیار دیدنی است.

شکل ۴.۱.۱

اهالی روستای پیرسقا و روستاهای همجوار این چشمه را مقدس شمرده و اذعان می‌دارند که این چشمه به روی مردم ناپاک و ستمگر باز نمی‌شود و داستانهایی را در جهت توجیه عقیده خویش بیان می‌کنند، ریش سقیدان و افراد مسن روستا اظهار می‌دارند که اواخر دوره قاجاریه یکی از اربابان مطلق النان منطقه به مدت یک هفته در مقابل این چشمه چادر زد آب به رویش باز نشد. مردم برای رفع مشکلات و برآوردن حوائج شرعی خود به این چشمه چنگ می‌زنند و نذر و قربانی می‌کنند.

همچنین در قسمت بالا دست این چشمه رودخانه فصلی از شاخه آیدوغمیش در جریان است که در یک کیلومتری مسیر خود آبشار بدیع و دیدنی به ارتفاع ۱۰ متر به وجود آورده، که این آبشار سنگی یکی از بلندترین آبشارهای طبیعی منطقه است. که البته خود آبشار در فصول کم آبی دارای چشمه‌ی طبیعی و زیبا بوده و به خود آبشار جلوه‌ای خاص و زیبا می‌دهد.

شکل ۵.۱.۱

ب) چشمه آب معدنی روستای آبگرم (ایستی سو)

این چشمه در ۲۵ کیلومتری شهرستان و در طول شرقی نصف‌النهار گرینویچ واقع شده است و ارتفاع دهانه آن از سطح آبهای آزاد ۱۹۵۰ متر است . چشمه مزبور در دامنه آب پخشان شمال روستای آبگرم با جریان دائمی و با دبی ۲۰ لیتر در ثانیه در جریان است .

▪ مشخصات فیزیکی چشمه

دمای آب آن ۴۲ درجه سانتیگراد (توربیدید ، شفاف) ، مزه (ملحی و گس) رنگ (بی‌رنگ) ، بو (بی‌بو) ، تیپ آب چشمه بی‌کربنات سولفات کلسیک گرم می‌باشد و آنالیز شیمیایی آب و مواد تشکیل دهنده آن عبارتند از :

آنیونها و کاتیونها (میلی اکیولان در لیتر)									
سری اکسید کربن	هیدروژن	کلر	سولفات	جمع آنیونها	کلسیم	منیزیم	سدیم	پتاسیم	جمع کاتیونها
۰		۰/۵	۷	۲۳/۵	۲۰/۳	۱	۱/۷	۰/۴	۲۳/۴
سایر عوامل شیمیایی و گازها (میلی گرم در لیتر)									
آهن			دی‌اکسیدکربن				H ₂ S		
۵			۵۰۰				منفی		

آب چشمه جهت درمان دردهای مفاصل و امراض پوستی بسیار مفید بوده و مورد استفاده قرار می‌گیرد . روستای مذکور دارای مناظر زیبای طبیعی بوده و دو برکه در انتهای حوضه آبریز چشمه موجود محل زیست پرندگان وحشی می‌باشد .

شکل ۶.۱.۱

در حال حاضر مجتمع آب درمانی آبگرم مجهز به استخر و دوشهای بهداشتی بوده و راه ارتباطی این روستا آسفالت و قسمت اندکی از آن خاکی می‌باشد . از دیگر آبهای گرم معدنی منطقه می‌توان به آبگرم منشگه و حمام اشاره کرد .

شکل ۷.۱.۱

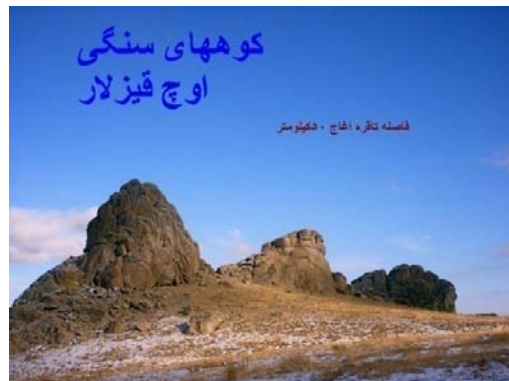

ج) غار طبیعی و صخره‌های حاجی آباد

این غار در ۴۶ کیلومتری جنوب شهرستان در دامنه آفتابگیر ارتفاعات اکوزالان از کوه‌های تخت سلیمان واقع شده است. دهانه این غار در موقعیت جغرافیایی ۴۶ درجه و ۵۲ دقیقه طول شرقی، ۳۶ درجه و ۴۹ دقیقه عرض شمالی در ارتفاع ۲۵۰۰ متری از سطح دریاهای آزاد قرار گرفته است. از دهانه غار آبی با دبی ۶۰ لیتر در ثانیه جریان می‌یابد. این غار دارای آبشار و قندیل‌های بسیار زیبا و دارای اتاقک طبیعی بوده و آبشار و قندیل‌های آن بسیار دیدنی و بدیع می‌باشد و در نوع خود بی‌نظیر هستند. در روبروی غار تپه‌ای نمایان است، اهالی آن را قلعه نادری می‌نامند. قلعه نادری دارای پله‌های حجاری شده است و می‌توان از بالای آن شهرهای آذربایجان غربی و ارتفاعات آذربایجان زیبا را نظاره‌گر بود.

د) صخره‌های باستانی اوج قیزلار

همچنین در روستای چرچرا، محل معروف اوج قیزلار و موزاداشی و محوطه‌های آثار و علائم زیست انسان مشاهده می‌گردد. در منطقه اوج قیزلار در میان سه کوه سنگی قلعه‌ای با ارتفاع ۳۰ الی ۴۰ متر محوطه‌ای است باستانی که از روی پراکندگی سفال در سطح آن به هزاره اول ق. م تا دوره اسلامی تخمین زده و همچنین در قسمت جنوب‌شرقی به فاصله ۷۰۰ متری اوج قیزلار (سه دختران) قبرستان اسلامی قدیمی متروکه و همچنین بنا به اظهارات اهالی وجود برج یادبود که در حال حاضر پی و آثار شکسته‌های آجر در اطراف دیده می‌شود قرار دارد.

شکل ۸.۱.۱

منابع:

سایت‌های اینترنتی

جزوه معرفی شهرستان تهیه شده توسط فرمانداری شهرستان چاراویماق